

MIGRAȚIA MAMELOR DIN MUNICIPIUL HUNEDOARA

Tiberiu-Crisogen DÎSCĂ¹

disca.tiberiu@yahoo.com

ABSTRACT: The difficulty of clear statistics on the extent of female migration is closely related to the indifference of the authorities to this phenomenon. Although schools don't have the express mission to monitor cases of this kind, involving educators, teachers, project, psychology and advisers accountable tracking leads to the phenomenon, there is a big difference between authority and reporting data from schools. Anyway are monitored only school and preschool childrens. Just because is carried the program "Grow together", developed by Save the Children is known in some areas more accurate data.

Migration not concerned, in reality, the Romanian state only in terms of "taxation" the economy: the state seized the capital injection by the migrants, but was not involved in any way in social assistance programs for remaining family. The problems of children left at home are more pronounced as the person who leaves is the mother.

KEYWORDS: abandonment, migration, mother, phenomenon, problems.

Numărul mare de emigranți a început să fie o preocupare în dezbaterele publice, dar ceea ce nu se discută este *un proces aparte și un concept aparte*: feminizarea emigrației. Acest aspect se constată prin aceea că în structura pe sexe, soldul negativ al femeilor emigrate este mai mare. Un procent tot mai mare de femei migrează pe cont propriu, fără a urma soțul, sau familia. Acest procent a crescut de la 46,7 procente în 1960 la 49,6 procente în 2005, potrivit statisticilor ONU.

Din 2005, numărul femeilor îl depășește constant pe al bărbaților în ceea ce privește cetățenii români care și-au stabilit domiciliul în străinătate. Oficial, conform datelor recensământului din 2012, peste 727,5 mii

1 Doctorand, Universitatea din Oradea. Această lucrare este elaborată și publicată sub auspiciile Institutului de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române ca parte din proiectul co-finanțat de Uniunea Europeană prin Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013 în cadrul proiectului Pluri și interdisciplinaritate în programe doctorale și postdoctorale. Cod Proiect POSDRU/159/1.5/S/141086

de români sunt stabiliți în afara graniței. Datele statistice arată că Italia, Spania, Germania, Franța și Marea Britanie sunt țările unde au ales să plece cei mai mulți români.

Astfel, din numărul total de 727.540 de români care erau plecați în 2011, atunci când s-a făcut **recensământul**, 341.296 de conaționali erau plecați în Italia, 171.163 de români erau plecați în Spania, 33.089 erau plecați în Germania, 23.205 de conaționali erau plecați în Franța, iar 40.378 de români erau plecați în Marea Britanie și în Irlanda de Nord, arată datele **recensământului** publicate de Institutul Național de Statistică.

Datele **recensământului** mai arată că românii au mai emigrat și în țări precum Grecia – 15.851, Statele Unite ale Americii – 13.941, Belgia – 11.611, Ungaria – 10.291, Austria – 9.075, Cipru – 8.311, Portugalia – 7.651, Irlanda – 6.848, Canada – 5.494, Danemarca – 3.244, Olanda – 3.233, Elveția – 2.463, Suedia – 2.460, Norvegia – 1.933 și Republica Cehă – 1.722.

Din păcate, datele oficiale publicate în România referitoare la situația migranților sunt neactualizate și subestimează mult situația reală, deoarece sunt numărați numai cei înregistrați că au emigrat cu domiciliul în străinătate. Astfel, conform ultimului Anuar Statistic al României (2008), numărul emigranților (cetățenilor români care și-au stabilit domiciliul în străinătate) este de 8.830 în 2007, iar din anul 2002 până în 2007 numărul acestora este de 65.874 de persoane, ceea ce înseamnă doar cca. 10.000 de emigranți definitiv anual.

Dacă analizăm situația numai în Italia, peste 820.000 de români sunt înregistrați oficial în această țară, aceștia reprezentând cea mai mare comunitate de străini din această țară, 20 la sută din numărul total al imigranților, conform datelor recensământului din anul 2011, publicate de Institutul pentru statistici (ISTAT).

Comparativ cu recensământul precedent, efectuat în 2001, numărul românilor a crescut de la 74.885 la 823.100.

Ioana Vlase, de la Universitatea Neuchatel (Elveția) a luat în discuție feminizarea migrației românești după 2002. Ea constată că, în deceniul nouă, cei care au plecat la muncă afară erau preponderent bărbați. Însă după 2002, femeile devin mult mai vizibile, deoarece s-a ivit ocazia câștigului pe piața muncii domestice (menajere, îngrijitori de bătrâni sau de copii), acolo unde bărbații nu au acces. Pe de altă parte, condițiile de trai pentru migranți, îndeosebi în primele luni, sunt schimbate. Oamenii pot altfel ține legătura (online, prin telefon), pot lua legătura cu mediul de rezidență

mai ușor decât atunci când mergeau ”în orb”, dormin în case părăsite, parcuri etc. Studiul se bazează pe interviuri făcute cu emigranți dintr-un sat din Vrancea; la începutul său, migrația internațională păstrează obiceiul migrației comuniste sat oraș: dacă înainte cei de la sat trimiteau alimente generațiilor mai tinere de la oraș, acum „neamurile” din România trimit italienilor alimente făcute în casă (cârnat, tobă, carne afumată etc.). Dar, de când a venit criza, chiar și acest ultim comportament a suferit modificări.

Problema genului se află și în centrul studiului lui Remus Anghel de la ISPN Cluj, dar studiul insistă pe integrarea sașilor.

Cât privește situația în Județul Hunedoara, conform datelor obținute de la DGASPC Hunedoara, date valabile la sfârșitul trimestrului II 2013, situația se prezintă diferit față de sondaje sau recensământ și chiar față de situația prezentată de Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara. Deși unitățile de învățământ nu au sarcina expresă de a monitoriza cazurile de acest tip, implicarea educatorilor, învățătorilor, dirigintilor, psihologilor și consilierilor conduce la urmărirea mai responsabilă a fenomenului, de unde și diferența foarte mare între raportările autorității și datele obținute de la școli. Trebuie avut însă în vedere că nici estimarea realizată de Inspectoratul Școlar nu este completă, întrucât la acest nivel sunt monitorizați doar copiii de vârstă școlară și o parte din preșcolarii cuprinși în unitățile de învățământ.

Astfel, în 2010, în Hunedoara erau 2860 copii cu părinții plecați la muncă în străinătate (1761 cu un părinte plecat, 649 cu ambii părinți plecați, 450 cu părinte unic plecat), în datele obținute de la ISJ Hunedoara erau 1286. În 2011, conform DGASPC erau 2526 copii cu părinții plecați – (1587 copii cu un singur părinte plecat, 525 copii cu ambii părinți plecați, 414 copii cu unic părinte plecat). În datele de la Inspectoratul Școlar erau 1323. În 2012, erau 2266 copii cu părinții plecați la munca în străinătate – (1367 copii cu un singur părinte plecat, 525 copii cu ambii părinți plecați, 374 copii cu părinte unic plecat), dar ISJ cunoștea doar 1412 cazuri. În fine, în 2013, DGASPC prezenta situația a 2634 copii ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate – (1729 copii cu un singur părinte plecat, 494 copii cu ambii părinți plecați, 407 copii cu părinte unic plecat), iar Inspectoratul cunoștea 1150 de cazuri.

Toate acestea arată, dacă mai era cazul, ambiguitatea situației statistice, lipsa de cunoaștere reală a fenomenului și cu mult mai mult lipsa unor măsuri și a unor preocupări pentru acești copii.

Doar datorită programului „Creștem împreună”, derulat de organizația Salvați Copiii se cunosc, în unele zone date mai exacte. De altfel, acest proiect a câștigat locul I în anul 2013 la categoria proiecte în cadrul Galei Societății Civile.

Conform datelor organizației, confirmate și de ISJ Hunedoara, în municipiile Petrila și Lupeni, unde s-a derulat acest program situația este următoarea:

Tabelul nr. 1 (Petrila)

Perioada	Total copii	Mama plecată	Tata plecat	Ambii părinți plecați
2010	286	145	103	38
2011	247	137	72	38
2012	255	147	79	29
2013	280	159	84	37

Tabelul nr. 2 (Lupeni)

Perioada	Total copii	Mama plecată	Tata plecat	Ambii părinți plecați
2010	446	251	136	59
2011	390	233	110	47
2012	411	249	124	38
2013	504	268	163	53

Cu toate că migrația unuia dintre soți în străinătate prilejuiește inversarea rolurilor între parteneri și o redistribuție a sarcinilor în gospodărie, sunt voci care spun că nu se poate vorbi despre o schimbare permanentă a rolurilor și atribuțiilor tradiționale de gen. Este vorba, mai degrabă despre crearea unei dispoziții către flexibilizare și negociere la nivel de cuplu.

În schimb, existența copiilor influențează caracterul migrației pentru muncă în străinătate. Prezența acestora din urmă acționează într-un dublu sens. Într-o primă fază, constituie un factor motivant substanțial în sensul migrării. În același timp, copiii reprezintă principalul argument pentru revenirea în țară și pentru optarea pentru o migrație de tip sezonier, pe termen scurt, mai degrabă decât pentru o migrație pe perioade extinse. Astfel, multe dintre femeile ai căror copii rămân în țară preferă să lucreze pe perioada verii, timp în care reușesc să acumuleze venituri suficiente pentru a asigura subzistența familiei pentru întregul an. Vârsta descendenților joacă

un rol important în acest sens, situația descrisă mai sus fiind valabilă în special în cazul familiilor cu copii mici.

Totuși, este necesar să fie tratate în mod diferențiat cazurile în care sunt plecați ambii părinți sau este plecată doar mama, aceste cazuri fiind cele mai vulnerabile. Conform estimărilor fundației SOROS, 34% (prin extrapolare, la nivelul țării, aproximativ 12.000) din copiii cu ambii părinți plecați în străinătate trăiesc în grija altor persoane cel puțin doi ani, iar 54% (respectiv 19.000) de mai puțin de un an. Cei mai mulți din acești copii rămân în grija familiei extinse, în special a bunicilor, dar este de remarcat că și în cazul plecării mamei, doar 54% din copii rămân în grija tatălui, copiii rămânând în grija bunicilor sau a altor rude și prieteni.

O nouă avertizare o dă analiza datelor strânse de Primăria din Municipiul Hunedoara în lunile octombrie și noiembrie 2013, date culese în special de la instituțiile școlare, cu scopul de a monitoriza situația respectării drepturilor copilului. Această acțiune se desfășoară trimestrial, dar ultima situație (făcută cu mai mult profesionalism) arată o situație alarmantă. În acest moment sunt 568 de copii din Hunedoara care cresc în absența unuia sau a ambilor părinți, aceștia fiind la lucru în străinătate. Asta înseamnă peste cinci la sută din numărul copiilor până în 18 ani din Hunedoara, un procent cu adevărat semnificativ și alarmant.

Situația pe sexe este următoarea: 345 sunt băieți și 223 fete. Pe structuri de vârstă, 216 copii au între 14 și 17 ani, 194 copii au între 10 și 13 ani, 84 de copii au între șapte și nouă ani, 73 de copii au între trei și șase ani și există un copil ce are mai puțin de doi ani.

Cea mai gravă situație o au 79 din acești copii, care au ambii părinți plecați în străinătate, la muncă. Copiii au rămas în grija unor rude, bunici sau unchi.

Dacă luăm în considerare că situația aceasta are o anumită relativitate, în sensul existenței unui număr mai mare de copiii „temporar abandonați”, știind că nu sunt monitorizate toate cazurile, că nu toți copiii frecventează școala, atunci situația este într-adevăr dramatică.

Primăria amintește că există în Hunedoara un Centru de Zi „Lumină și speranță”, care are în grijă 22 de copii, cărora li se asigură masă caldă, consiliere și asistență psihologică, dar și sprijin educațional, la pregătirea temelor pentru școală. Acest centru funcționează cu bani din bugetul local. Dar ce reprezintă acest număr la o problemă atât de amplă și de gravă? Bineînțeles că Primăria Hunedoara nu are fonduri și buget alocat pentru

a putea rezolva problemele sociale ale acestor copii, ca să nu discutăm de celelalte probleme, fiindcă nicio instituție nu poate substitui absența unui părinte.

Concluzii

Statisticile sunt incerte, numărul real de migranți este o necunoscută pentru statul român. În primul rând este vorba despre o problemă a cărei dinamică este greu de evaluat și greu de anticipat. Din discuțiile cu mame care au plecat și s-au întors, ele se considerau mame, care, ”în principiu” nu ar pleca ”niciodată” la muncă în străinătate, lăsându-și copiii acasă. Dar acest principiu a fost încălcat, mai mult sau mai puțin ușor, dacă problemele financiare ale familiei au devenit tot mai grave. Al doilea punct de dificultate este faptul că unele familii își ascund partenerii și problemele. Cunosoc un caz concret care la ultimul recensământ nu a declarat că soțul este plecat la muncă în străinătate.

Pe de altă parte, dificultatea unei statistici certe privind amploarea migrației feminine este în strânsă legătură cu nepăsarea autorităților față de acest fenomen. Fenomenul migrației nu a preocupat, efectiv, statul român decât sub aspectul „taxării” economice: statul a profitat de infuzia de capital adusă de migranți, dar nu s-a implicat în nici un fel în asistența socială a familiei rămase. Culmea ironiei este că statul român nu doar că nu se implică social, ci într-o declarație recentă a lui Marian Sârbu, pe când era ministru al Muncii, aprecia că acest exod masiv este un avantaj nu doar în ceea ce privește balanța de plăți comerciale, ci mai ales aduce avantaje sociale. Chiar dacă este din alt partid, această declarație se potrivește identic cu cea a președintelui României, care îndemna, de asemenea, la emigrație. Ele arată atitudinea statului și a clasei politice față de fenomenul migrației. Pentru autorități nu este o tragedie, ci un beneficiu. Dramele personale ale unor oameni, problemele de adaptare, destrămarea familiilor și consecințele psihice ale fenomenului asupra acestor migranți sau ale familiei rămase sunt ”detalii” pe care statul român nu le cuantifică.

Aceste drame sunt cu atât mai accentuate cu cât persoana care pleacă este mama. Conform tuturor statisticilor, este cert că migrația s-a feminizat după anul 2005. După acest an, numărul femeilor îl depășește pe cel al bărbaților, atât la capitalul persoane stabilite în străinătate, cât și la cel al persoanelor care au plecat mai mult de un an din țară. În Municipiul

Hunedoara, doar din raportările oficiale se constată că un procent de 5% din totalul copiilor sunt cu unul sau ambii părinți plecați.

Ce se poate face? Introducerea termenului de „abandon temporar” în legislație ar ajuta instituțiile de învățământ, printr-un „after school” specializat, să se focalizeze pe problematica acestor copii. Ba mai mult, acolo unde se poate, ar putea exista chiar un mecanism gen „internat”, unde copiii nu doar să mănânce, ci să-și facă lecțiile, să fie supravegheați și îndrumați de un personal specializat, cum e cazul unor instituții de învățământ vocaționale.

Bibliografie:

- [1] ***, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă și Instituto de Formación Integral, Raport de cercetare – „Femeile și migrația internațională”, Produs în cadrul proiectului „PROMOVEAZĂ FEMEIA”.
- [2] ***, *Anuarul statistic 2011, Populație*, tipărit de Institutul Național de Statistică, București, 2012.
- [3] Alexandrescu, G., Munteanu, M., Tudor, E, *Impactul migrației părinților asupra copiilor rămași acasă*. Salvați copiii: București, 2007.
- [4] Chipea, F., Iacob, A., *Impactul migrației părinților asupra „copiilor rămași acasă”. Studiu exploratoriu la nivelul județului Bihor*. În S. Bălțătescu, F. Chipea, I. Cioară, A. Hatos, S. Săveanu (coord.), *Educație și schimbare socială. Perspective sociologice și comunicaționale*. Oradea: Editura Universității din Oradea, 2010.
- [5] Colapinto, J., Minuchin, S., and Minuchin, P., *Home-based family service manual*. *Family Studies*. New York, 1989.
- [6] Luca, C., Gulei, Al. S. (coord.), *Asistența socială, psihologică și juridică a copiilor rămași singuri acasă ca urmare a plecării părinților la muncă în străinătate:metodologie*. Iași, Editura Terra Nostra, 2007
- [7] Toth, G., Toth, A., Voicu, O., Ștefanescu M., (coord.), *Efectele migrației: copiii rămași acasă*. București: Fundația SOROS România, 2007.